

پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی

رحمان آرمیده^۱، سیمین‌دخت رضاخانی^{۲*}

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۱۳ صص: ۲۲۳-۲۴۴ تاریخ پذیرش: ۹۸/۷/۲۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی در دختران مجرد دانشجوی کارشناسی دانشگاه تهران در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ انجام شد. در این پژوهش که از نوع همبستگی بود از بین جامعه، ۲۴۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان به پرسش‌نامه‌های ویژگی‌های شخصیتی مک کرا و کاستا(۱۹۸۵)، سبک‌های دلبستگی هازن و شیور(۱۹۸۷) و انتظار از ازدواج جونز و نلسون(۱۹۹۶) پاسخ دادند. نتایج به‌دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی نشان داد که سبک‌های دلبستگی می‌توانند ۴۳/۷ درصد از انتظار واقع‌گرایانه، ۱۶/۷ درصد از انتظار ایده‌آل‌گرایانه و ۱۰ درصد از انتظار بدبینانه به ازدواج را پیش‌بینی کنند. هم‌چنین ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند ۴/۵ درصد از انتظار واقع‌گرایانه، ۵/۸ درصد از انتظار ایده‌آل‌گرایانه و ۵/۶ درصد از انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی کنند. هر دو متغیر سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در مجموع می‌توانند ۴۸/۲ درصد از انتظار واقع‌گرایانه، ۲۲/۵ درصد از انتظار ایده‌آل‌گرایانه و ۱۵/۶ درصد از انتظار بدبینانه از ازدواج را در گروه نمونه پیش‌بینی کنند.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی، انتظار از ازدواج.

^۱ دانش‌آموخته‌ی گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

^۲ استادیار گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

* نویسنده مسؤول: rezakhani@riau.ac.ir

مقدمه

ازدواج مهم‌ترین و بنیادی‌ترین رابطه‌ی انسانی است (Park, 2012). ازدواج را می‌توان یکی از مراحل سه‌گانه‌ی زندگی (تولد، ازدواج و مرگ) به حساب آورد (Baghiani Moghadam, Masoudi, 2011). ازدواج نهادی همگانی است؛ به طوری که همه‌ی فرهنگ‌ها، نژادها، گروه‌های قومی یا مذهبی را شامل می‌شود و هم ارادی و هم قانونی است. از این رو، جایگاه خانواده و نداشتن مشکلات در زندگی زناشویی، برای داشتن کانون امن، تا آن‌جا اهمیت دارد که بر خلاف تمام شکست‌ها و طلاق‌هایی که در جامعه دیده می‌شود، آرزوی داشتن زندگی سالم و خانواده‌ای آرام، پیش فرض فکری همه‌ی جوانان قبل از تشکیل خانواده است و آن دغدغه‌های ذهنی، فرایندی است که آینده‌ای آرام را در سیستم فکری جوانان جست و جو می‌کند (Bernard, 2001, quoted by Amani, 2003). تمام افرادی که ازدواج می‌کنند، قبل از شروع زندگی زناشویی به تحقق زندگی مشترک موفق و بادوام امیدوارند (Carrere, 2010, quoted by Honarparvaran, 2016). ازدواج عامل پیدایی خانواده و قراردادی است که پیوند دو جنس مخالف را بر پایه‌ی روابط پایاپای جنسی سبب می‌شود. موضوع ازدواج و تشکیل خانواده از جمله مسائلی است که مورد بحث ادیان و مذاهب، فلاسفه، جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، نظریه‌پردازان تعلیم و تربیت، شاعران، نویسندگان و هنرمندان قرار گرفته است. در امر ازدواج و تشکیل خانواده اهداف و انگیزه‌هایی چون میل بشر به تداوم نسل، نیاز اقتصادی و نیاز روحی دخیل‌اند که این عوامل در دوره‌های مختلف بشری دگرگونی‌های بسیاری را پذیرفته است (Mostofifar, Khoshnevis & Taghliu, 2016). وقتی از ازدواج صحبت می‌شود، موضوعاتی مثل نقش‌های مورد انتظار از همسر و انتظارات و اهداف از تشکیل خانواده و ازدواج به ذهن می‌رسد، بنابراین یکی از مواردی که در بحث خانواده و ازدواج مهم به نظر می‌رسد و در شکل‌دهی روابط صمیمانه که با سلامت جسمانی و هیجانی ارتباط دارد، انتظارات فرد از ازدواج است (Khamseh, 2005). این مفهوم شامل کلیه‌ی انتظارات و باورهایی است که فرد نسبت به ازدواج و زندگی زناشویی دارد. انتظار از ازدواج می‌تواند به نگرش فرد در مورد چگونگی ازدواج، حل مشکلات رابطه و درک از رضایت زناشویی (انتظار واقع‌گرایانه) مربوط باشد. این امر می‌تواند به صمیمیت، برابری و توافق (Nilforushan, Abedi, Navidian & Ahmadi, 2011)، احساس امنیت و سازگاری بیشتر (Mousavi, 2015) و رضایت زناشویی (McNulty, 2007) منجر شود. هم‌چنین هر چه انتظار فرد در تغییر دادن همسر و توانایی او در انجام امور مطلوب (انتظار ایده‌آل‌گرایانه) بیشتر باشد، افسردگی و اضطراب بیشتر (Casad, Salazer & Macina, 2015) و نیز رضایت زناشویی کمتر (Mansfield, 2007, quoted by Keshavarz, Akbari Amrgha & Melatkhah, 2013) را در پی خواهد داشت. از

سوی دیگر، پیش‌بینی و تمرکز بر رابطه‌ی نا کارآمد زناشویی (انتظار بدبینانه)، به همسر آزاری و ناسازگاری و طلاق منجر می‌شود (Dillon, 2005). به نظر می‌رسد امروزه آنچه که به عنوان عامل بقا و استمرار جوامع و زندگی بشری، یعنی ازدواج، شناخته می‌شود، پیوند تنگاتنگی با مفهوم شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی دارد (Pourafkari, Anbari Roozbahani & Hakiminia, 2013) (2014) . Jebraili, Zademohammadi, Heydari & Habibi. در پژوهشی نشان دادند که بین برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی با ترجیح عوامل انتخاب همسر، رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار وجود دارد. در واقع ویژگی‌های شخصیت، الگوهای پایدار صفات، گرایش‌ها یا ویژگی‌هایی است که تا اندازه‌ای به رفتار افراد دوام می‌بخشد (Feist, Feist & Ann Roberts, 2001, translated by Seyed) (Mohammadi, 2018).

ویژگی‌های شخصیتی اولین راهنمای تشخیص وضعیت شناختی و عاطفی افرادند و بر نقش‌های عاطفی - اجتماعی و رفتارهای بین فردی افراد تأثیر می‌گذارند (Moinhane & Patterson, 2001, quoted by Ashteh & Karami, 2019). برخی صاحب‌نظران، ویژگی‌های شخصیتی را در پنج عامل روان‌رنجوری^۲، برون‌گرایی^۳، گشودگی^۴، موافق بودن^۵ و با وجدان بودن^۶ خلاصه کرده‌اند (Bagby, Vachon, Bulmash, Toneatto, Quity & Costa, 2007). مک‌کرا و کاستا این پنج عامل را به‌عنوان تمایلاتی که مبنای زیستی دارند معرفی کرده‌اند. این تمایلات در طول زندگی فرد، هم بر خود پنداره و هم بر ویژگی‌های مربوط به سازگاری مانند نگرش‌ها، اهداف شخصی، باورهای خود کار آمدی تأثیر می‌گذارند (Garossifarshi, 2001). در این ارتباط، نتایج پژوهش Ghaderi & Souzandepour (2016) نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی با نگرش به ازدواج و ملاک‌های همسرگزینی رابطه‌ی معنی‌دار دارند. گستردگی مفهوم ویژگی‌های شخصیتی تا آن جایی است که بسیاری از پدیده‌های اجتماعی و روانی را تحت تأثیر قرار داده است. نتایج پژوهش Ashteh & Karami (2019) نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دلبستگی و جو خانوادگی توانایی پیش‌بینی نگرش به ازدواج را دارند. نتایج پژوهش Sharifzadeh (2012) نیز نشان داد که بین سبک دلبستگی اجتنابی با نگرش به ازدواج و ادراک آمادگی ازدواج رابطه‌ی منفی وجود دارد.

^۱ personality characteristics

^۲ neuroticism

^۳ extraversion

^۴ openness

^۵ agreeableness

^۶ conscientiousness

در این راستا، می‌توان مفهوم دلبستگی را مطرح کرد که از بطن خانواده شکل می‌گیرد. دلبستگی یعنی مأمنی از آسایش، امنیتی برای کاوش و جستجو کردن و منبعی برای اطمینان بخشی به کودک، زمانی که دچار پریشانی می‌شود (Serov, England, Carlson and Collins, 2005, 1969, quoted by Goodwin, 2003, 1973, 1980). بر اساس نظریه‌ی دلبستگی که توسط بالبی ارائه شده، تجارب اولیه‌ای که فرد در رابطه با والدین خود کسب می‌کند، به ایجاد الگوهای فعال درونی منجر می‌شود که خود بر نگرش‌ها و انتظارات از روابط بعدی تأثیر دارد (Nilforushan et al., 2011). نتایج پژوهش (Mosko, et al (2008) quoted by Ashteh&Karimi, 2019) نشان داد، افرادی که سبک دلبستگی ایمن داشتند، نگرش مثبت‌تری را نسبت به ازدواج نشان دادند. سبک‌های دلبستگی را می‌توان به‌صورت الگوهای تفکر، احساس و رفتارهای شخصی در رابطه با شریک عاطفی و دیگر افراد صمیمی تعریف کرد (Bottonarri, Robert, Kelly, Kashdan&Ciesla, 2007). از طرف دیگر، بر اساس نظریه سی یادگیری اجتماعی بندورا، مشاهده یا تجربه‌ی رفتارها به یادگیری منجر می‌شود (Feist et al., 2001, translated by Seyed Mohammadi, 2018). پیامدهایی که فرد مشاهده یا تجربه می‌کند، از طریق اطلاعات درباره‌ی تجارب، پاداش‌های حاصل از رفتار خاص یا از طریق تقویت واکنش‌ها به رفتار خاص، بر انتظارات فرد تأثیر می‌گذارد. رفتارهایی که فرد خود تجربه کرده یا از شخص دیگری در خانواده مشاهده می‌کند، انتظارات او از رفتار خود را در موقعیت‌های مشابه شکل می‌دهد. اگر تجارب یا مشاهدات، مثبت یا منفی باشد، به همان نسبت انتظاراتی اتخاذ می‌شود که رفتار را هدایت خواهد کرد (Dillon, 2005 Shulman, Rosenheim&Knafo (1999)). نشان دادند که انتظارات والدین از ازدواج می‌تواند تبیین‌کننده‌ی انتظارات دختران و پسران نوجوان آن‌ها از ازدواج باشد. انتظار از ازدواج^۱ از آن جهت اهمیت دارد که پیامدها و رضایت از رابطه‌ی زناشویی در آینده را شکل می‌دهد. در این ارتباط، نتایج پژوهش‌های متعددی وجود رابطه‌ی بین سبک‌های دلبستگی و رضایت زناشویی (Ozmen&Atik, 2010; Shams Natanzi, 2012) و سازگاری زناشویی (Boldry, Simpson Barentt, Duvall, Edwards & Lewis Hall, 2005; Campbell & Kashy, 2005) را نشان دادند. در واقع، روند اجتماعی شدن نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی متعددی در خانواده، همسالان و سازمان‌ها در محیط جامعه وجود دارند که در رشد انتظارات فرد نسبت به ازدواج و زندگی زناشویی مؤثرند (Harris & Lee, 2006, quoted by Rafiei, 2015). در واقع، انتظارات، نقش همسران را در تعاملات بین فردی مشخص می‌کند (Holman, 2001). به عبارت دیگر، فرد با مشاهده‌ی روابط و تعارضات بین والدین

^۱ waiting for marriage

راجع به روابط صمیمانه یاد گرفته و انتظارات او از ازدواج شکل می‌گیرد. بنابراین به طور کلی الگوهای دلبستگی نا ایمن و ادراکات فرد از تعارضات والدین، با انتظارات ناسازگار از ازدواج رابطه دارد (Steinberg, Davila & Fincham, 2006, quoted by Nilforushan, 2011). نتایج برخی پژوهش‌ها مؤید همین مطلب هستند، (Mostofifar et al (2016) در پژوهشی به پیش‌بینی رابطه‌ی انتظار از ازدواج بر اساس سبک‌های دلبستگی دانشجویان پرداختند. نتایج نشان داد که سبک دلبستگی ایمن می‌تواند انتظار از ازدواج واقع‌گرایانه و سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا می‌تواند انتظار از ازدواج بدبینانه را پیش‌بینی کنند. همچنین نتایج پژوهش (Gharakhani (2016) نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن با انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج و بین سبک دلبستگی نا ایمن (اجتنابی و دوسوگرا) با انتظار بدبینانه از ازدواج رابطه‌ی مثبت معنی‌داری وجود دارد.

به نظر می‌رسد امروزه دختران و پسران نمی‌توانند مثل دوران گذشته همسر خود را ندیده و ناشناخته انتخاب کنند و به همسانی فکری، ارزشی و هنجاری در زندگی مشترک آینده‌شان امیدوار باشند، لذا توجه جوانان به همسانی فکری، اخلاقی و هنجاری در امر همسرگزینی به یکی از مشکلات آنان مبدل شده و در بسیاری موارد به عنوان مانعی در امر ازدواج آنان قرار گرفته است. آنان به خوبی دریافته‌اند که عدم توجه به این امر می‌تواند موجب شکنندگی ازدواج شده و در نهایت به طلاق منجر شود (Kazemipoar, 2003). حال با توجه به این‌که هر کدام از طرفین ازدواج ویژگی‌های شخصیتی و سبک دلبستگی متفاوتی دارند و از آن‌جا که نظریه پردازان تئوری دلبستگی بر این باورند که انتظارات افراد به هنگام ورود به روابط عاشقانه اغلب بر پایه‌ی روابط صمیمانه‌ی قبلی که با مراقبان اولیه خود داشته‌اند، شکل گرفته است، بنابراین با توجه به این‌که ویژگی‌های شخصیتی و سبک دلبستگی افراد بر چگونگی روابط بین فردی به ویژه ارتباط با همسر و کیفیت زناشویی آنان اثر می‌گذارد، لزوم توجه و پژوهش هر چه بیشتر در این مورد ضرورت می‌یابد. در واقع به نظر می‌رسد، یکی از روش‌های پیشگیری از بروز نارضایتی زناشویی، بررسی انتظار از ازدواج در زمان پیش از ازدواج است. با توجه به این‌که خانواده شکل دهنده‌ی شخصیت، انتظارات و سبک دلبستگی افراد است، به احتمال بررسی ویژگی‌های شخصیتی و سبک دلبستگی می‌تواند در شناسایی عوامل مؤثر در شکل دهی انتظار از ازدواج افراد اهمیت داشته باشد. از سوی دیگر، با توجه به این‌که به نظر می‌رسد ازدواج در مسیر تکاملی زندگی قرار دارد، ممکن است انتظار از ازدواج بتواند میزان موفقیت در ازدواج را پیش‌بینی کند. به دلیل تغییر در الگوهای ازدواج، سطح تحصیلات، جایگاه شغلی و داشتن درآمد و داشتن حق انتخاب همسر، به نظر می‌رسد دختران امروز، دیدگاه جدیدی نسبت به ازدواج پیدا کرده‌اند. برای زنان با تحصیلات بالاتر امکان حضور فعال در بخش‌های مختلف جامعه بیشتر می‌شود؛ در نتیجه، شاید آنان برای خود، همسری با موقعیتی مشابه را انتظار

دارند. این انتظارات تحت تأثیر عوامل مختلف متعددی قرار دارد. دختران دانشجوی با توجه به اخلاق، روحیات، نوع سبک‌های دلبستگی که در خانواده تجربه کرده‌اند و همچنین باورهای مذهبی خویش، انتظاراتی از ازدواج دارند (انتظارات واقع‌گرایانه)، ولی با توجه به بالا رفتن سطح دانش و آگاهی و تجربه‌های آنان در دانشگاه ممکن است انتظاراتشان از ازدواج و همسر آینده دستخوش دگرگونی شود (انتظارات ایده‌آل‌گرایانه)؛ هم‌چنین بالا رفتن آمار طلاق و جدایی باعث تحول در انتظار از ازدواج شده است (انتظارات بدبینانه). بنابراین، این که هر یک از انواع انتظارات از ازدواج تا چه حد تحت تأثیر عوامل شخصیتی و سبک‌های دلبستگی قرار دارند، موضوع این پژوهش است و پژوهشگر در صدد پاسخگویی به این سؤال است که سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی تا چه اندازه می‌توانند انتظار از ازدواج را در دختران دانشجوی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند.

سوالات پژوهش

- ۱- سبک‌های دلبستگی تا چه اندازه می‌توانند انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟
- ۲- ویژگی‌های شخصیتی تا چه اندازه می‌توانند انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟
- ۳- سبک‌های دلبستگی تا چه اندازه می‌توانند انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟
- ۴- ویژگی‌های شخصیتی تا چه اندازه می‌توانند انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟
- ۵- سبک‌های دلبستگی تا چه اندازه می‌توانند انتظار بدبینانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟
- ۶- ویژگی‌های شخصیتی تا چه اندازه می‌توانند انتظار بدبینانه از ازدواج را در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پیش‌بینی کنند؟

روش پژوهش و ابزار پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی (غیر آزمایشی) از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل دختران مجرد دانشجوی کارشناسی دانشگاه تهران بود که در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه بر اساس منطق رگرسیون (Delavar, 2018) ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد که با در نظر گرفتن احتمال افت ۲۰ درصدی، حجم نمونه به ۲۴۰ افزایش یافت. نمونه‌گیری

به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انجام شد. به این صورت که از بین ۲۹ دانشکده‌ی دانشگاه تهران، ۵ دانشکده و از هر دانشکده ۸ کلاس مقطع کارشناسی به طور تصادفی انتخاب شد و دختران مجرد دانشجوی این کلاس‌ها، نمونه‌ی پژوهش را تشکیل دادند و به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند (برای رعایت اصول اخلاقی پژوهش، افرادی که به پاسخ‌دهی تمایل نداشتند، مجاز به ترک جلسه بودند. البته همه‌ی افراد گروه نمونه به پرسش‌نامه پاسخ دادند).

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش عبارتند از:

پرسش‌نامه‌ی انتظار از ازدواج

پرسش‌نامه‌ی انتظار از ازدواج توسط Jones & Nelson (1996) تهیه شده است. این پرسش‌نامه حاوی ۴۰ گزاره است و انتظارات افراد از ازدواج را در ابعاد مختلف (انتظار واقع‌گرایانه، انتظار ایده‌آل‌گرایانه، انتظار بدبینانه)، بررسی و ارزیابی می‌کند. پاسخ‌دهندگان از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) استفاده می‌کنند. البته این شیوه‌ی نمره‌گذاری در مورد سؤالات شماره‌ی ۴، ۱۸، ۲۳، ۲۸، ۳۰، ۳۵ و ۳۸ معکوس است. برای به دست آوردن انتظار مربوط به هر بعد، مجموع امتیازات آن بعد با هم جمع می‌شود. Nilforushan et al. (2011) همسانی درونی این مقیاس را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و ضریب بازآزمایی در فاصله‌ی سه هفته ۰/۹۱ به دست آوردند. هم‌چنین همبستگی این مقیاس با مقیاس نگرش نسبت به ازدواج ۰/۴۳ به دست آمد که نشان دهنده‌ی روایی ملاکی پرسش‌نامه است.

پرسش‌نامه‌ی سبک دلبستگی هازن و شیور

این مقیاس توسط Hazan & Shaver (1987) ساخته شده است و ۱۵ گویه دارد که به هر یک از سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا پنج گویه تعلق می‌گیرد. نمره گذاری در مقیاس لیکرت از هرگز (نمره ۰) تا تقریباً همیشه (نمره ۴) صورت می‌گیرد. نمرات خرده مقیاس‌های دلبستگی توسط میانگین پنج سؤال هر خرده مقیاس به دست می‌آید. بدین صورت که برای تعیین سبک دلبستگی هر فرد ارزش‌های عددی گویه‌های مرتبط هر سطح با یکدیگر جمع و بر پنج تقسیم می‌شود. از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود تا سؤالاتی را انتخاب کنند که سبک مشخصه‌ی آنان را در روابط نزدیک بهتر توصیف می‌کند. Hazan & Shaver پایایی بازآزمایی کل این پرسش‌نامه را ۰/۸۱ و پایایی با آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آوردند. Collins & Read (1990) هم پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آوردند و روایی صوری و محتوایی و روایی سازه‌ی آن را در حد بسیار مطلوب گزارش کردند. در پژوهشی که توسط Pakdaman (2004) در مورد یک نمونه‌ی ۱۰۰ نفری (۵۰ پسر

و ۵۰ دختر) انجام گرفت، اعتبار آن توسط آزمون-بازآزمون روی این نمونه به‌ترتیب برای دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا، اجتنابی و ایمن، برابر ۰/۷۲، ۰/۵۶ و ۰/۳۷ و میزان آلفای کرونباخ نیز ۰/۷۹ به دست آمده است. هم‌چنین روایی واگرا نشان داد که سه توصیف پرسش‌نامه، سه محتوای جداگانه را می‌سنجند، چرا که همبستگی سبک دلبستگی ایمن با اجتنابی ۰/۱- و با سبک دلبستگی مضطرب-دوسوگرا ۰/۵۴- و همبستگی سبک دلبستگی اجتنابی با مضطرب-دوسوگرا ۰/۱۴ بوده است.

پرسش‌نامه‌ی ویژگی‌های شخصیتی نئو

این پرسش‌نامه توسط McCrae & Costa (1985) تحت عنوان پرسش‌نامه‌ی شخصیتی NEO معرفی شد و دارای دو فرم بلند (۲۴۰ سؤال) و کوتاه (۶۰ سؤال) است. در این پژوهش از فرم کوتاه آن استفاده شده است. این پرسش‌نامه ۵ عامل اصلی شخصیت را اندازه می‌گیرد. پاسخ‌نامه‌ی این پرسش‌نامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره گذاری فرم کوتاه این پرسش‌نامه، یعنی NEO-FFI در تمام مواد یکسان نیست. به این معنی که در نمره‌گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسش‌نامه، به کاملاً مخالفم نمره‌ی ۴، مخالفم نمره‌ی ۳، بی تفاوت نمره‌ی ۲، موافقم نمره‌ی ۱ و کاملاً موافقم نمره‌ی ۰ تعلق می‌گیرد. در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می‌شوند. پایایی ابزار به روش پایایی بازآزمایی روی ۶۴ نفر به فاصله‌ی دو هفته برای پنج عامل روان‌رنجوری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، سازگاری و وظیفه‌شناسی، به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۴، ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۸۲ و ضریب آلفای کرونباخ این پنج عامل نیز به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۶۵، ۰/۵۹، ۰/۴۸، ۰/۷۵ گزارش شده است. ضریب آلفای گزارش شده توسط McCrae & Costa (2004) بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر بوده است. پرسش‌نامه‌ی مذکور، توسط Garossifarshi (2001) در ایران روی یک نمونه از دانشجویان دانشگاه‌های دولتی هنجاریابی شده است. همسانی درونی پرسش‌نامه بر اساس آلفای کرونباخ برای عوامل C,A,O,E,N به ترتیب ضرایب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸، ۰/۸۷ را به دست داده است. روایی ملاکی این پرسش‌نامه نیز از طریق محاسبه‌ی همبستگی بین دو فرم S و R محاسبه شده است که در بین عوامل اصلی، حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل ۰/۴۵ در عامل همسازی مشاهده شد و بین وجوه عوامل اصلی، حداکثر همبستگی به میزان ۰/۷۰ در وجه اعتماد کردن و حداقل آن به میزان ۰/۲۹ در وجه تجربه‌پذیری در احساس‌ها و دل‌رحم بودن مشاهده شد. میزان این همبستگی‌ها بین ۰/۲۹ تا ۰/۷۰ گزارش شده است که روایی بالای این مقیاس را نشان می‌دهد. روایی سازه این مقیاس نیز با روش تحلیل عوامل

وجوه سی گانه با چرخش واریماکس، وجود ۶ عامل اصلی را نشان داد که این مقادیر بر اساس آزمون اسکری و مقادیر بالاتر از یک انتخاب شده بودند. این ۶ عامل مجموعاً ۵۲/۲ درصد از تغییرات وجوه را تبیین می کنند.

یافته‌های پژوهش

از ۲۴۰ دختر دانشجوی گروه نمونه، ۷۹ نفر (۳۲/۹ درصد) کمتر از ۲۰ سال، ۱۴۲ نفر (۵۹/۲ درصد) بین ۲۱ تا ۲۵ سال، ۱۰ نفر (۴/۲ درصد) بین ۲۶ تا ۳۰ سال و ۹ نفر (۳/۷ درصد) بالاتر از ۳۱ سال داشتند.

در جدول ۱- میانگین، انحراف استاندارد، ضرایب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش، شامل ویژگی‌های شخصیتی (روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی)، سبک‌های دلبستگی (ایمن، اجتنابی و نایمن) و مؤلفه‌های انتظار از ازدواج (واقع‌گرایانه، ایده‌آل‌گرایانه و بدبینانه) ارائه شده است.

جدول ۱- میانگین، انحراف استاندارد، ضرایب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی ویژگی‌های شخصیتی،

سبک‌های دلبستگی و مؤلفه‌های انتظار از ازدواج

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. شخصیت - روان رنجورخوبی	-										
۲. شخصیت - بیرونگرایی	۰/۵۵۹**	-									
۳. شخصیت - گشودگی	۰/۰۴۱	۰/۰۰۲	-								
۴. شخصیت - توافق‌پذیری	۰/۲۶۶**	۰/۱۵۱*	۰/۰۶۱	-							
۵. شخصیت - وظیفه‌شناسی	۰/۳۷۵**	۰/۲۸۲**	۰/۱۰۵	۰/۰۹۰	-						
۶. دلبستگی - ایمن	۰/۰۳۴	۰/۱۷۸**	۰/۱۵۷*	۰/۰۳۶	۰/۲۵۳**	-					
۷. دلبستگی - اجتنابی	۰/۰۳۰	۰/۱۶۲*	۰/۰۳۲	۰/۰۱۰	۰/۱۳۰*	۰/۳۷۵**	-				
۸. دلبستگی - دوسوگرا	۰/۰۲۵	۰/۲۵۵**	۰/۱۷۹**	۰/۱۲۶*	۰/۲۲۰**	۰/۴۹۱**	۰/۴۴۶**	-			
۹. نگرش به ازدواج - انتظار واقع‌گرایانه	۰/۰۷۹	۰/۱۴۴*	۰/۰۱۳	۰/۲۰۵**	۰/۲۲۸**	۰/۵۰۸**	۰/۳۷۹**	۰/۵۸۵**	-		
۱۰. نگرش به ازدواج - انتظار ایده‌آل‌گرایانه	۰/۰۱۸	۰/۲۱۵**	۰/۰۵۳	۰/۱۹۸**	۰/۰۵۴	۰/۲۳۹**	۰/۲۴۱**	۰/۳۷۷**	۰/۴۴۷**	-	
۱۱. نگرش به ازدواج - بدبینانه	۰/۱۱۱	۰/۲۳۸**	۰/۱۷۶**	۰/۱۶۰*	۰/۰۸۸	۰/۲۵۴**	۰/۰۹۸	۰/۲۸۴**	۰/۳۰۴**	۰/۴۹۸**	-
میانگین	۲۵/۰۵	۲۵/۶۷	۲۵/۱۲	۲۲/۵۱	۳۰/۲۷	۱۹/۷۲	۱۲/۲۸	۱۰/۷۷	۵۳/۶۲	۳۹/۲۸	۱۳/۷۵
انحراف استاندارد	۸/۲۰	۷/۱۳	۵/۸۱	۵/۴۶	۶/۹۶	۳/۴۵	۴/۰۱	۳/۱۸	۶/۸۱	۵/۳۰	۳/۱۳
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۷۸	۰/۷۵	۰/۶۵	۰/۶۰	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۶۵	۰/۷۳	۰/۷۵	۰/۶۹	۰/۶۱

* $P < 0/05$ و ** $P < 0/01$

بر اساس نتایج جدول ۱، ویژگی شخصیت برون‌گرایی با انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج به صورت مثبت و در سطح معناداری $0/05$ ($r=0/144$, $p<0/05$)، با ازدواج ایده‌آل گرایانه به صورت مثبت و در سطح $0/01$ ($r=0/215$, $p<0/01$) و با انتظار بدبینانه به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/238$ ، همبسته است. ویژگی گشودگی شخصیت تنها با انتظار بدبینانه از ازدواج به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/176$, $p<0/01$) همبسته بود. عامل توافق‌پذیری شخصیت با انتظار واقع‌گرایانه و انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج به صورت مثبت و در سطح $0/01$ ($r=0/205$, $p<0/01$) و در سطح $0/05$ ($r=-0/160$, $p<0/05$) و با انتظار بدبینانه از ازدواج به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/198$ و همبسته بود. ویژگی وظیفه‌شناسی شخصیت تنها با انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج به صورت مثبت و در سطح $0/01$ ($r=0/228$, $p<0/01$) همبسته بود. از بین سبک‌های دلبستگی، سبک ایمن با انتظار واقع‌گرایانه و ایده‌آل‌گرایانه به صورت مثبت و در سطح $0/01$ ($r=0/508$, $p<0/01$) و در سطح $0/01$ ($r=0/239$) و با انتظار بدبینانه به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/254$, $p<0/01$) همبسته بود. سبک دلبستگی دوسوگرا با انتظار واقع‌گرایانه و ایده‌آل‌گرایانه به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/377$ و $r=-0/585$, $p<0/01$) و با انتظار بدبینانه به صورت مثبت و در سطح $0/01$ ($p<0/01$) همبسته بود. هم‌چنین سبک اجتنابی با انتظار واقع‌گرایانه و ایده‌آل‌گرایانه به صورت منفی و در سطح $0/01$ ($r=-0/379$, $p<0/01$) و $r=-0/241$) همبسته بود. ضریب آلفای کرونباخ همه متغیرها نزدیک به یا بالاتر از $0/7$ است.

مفروضه‌های تحلیل: برای تحلیل داده‌ها از رویکرد سلسله مراتبی رگرسیون چند متغیری استفاده شد. برای ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌های تک متغیری، کشیدگی و چولگی و برای ارزیابی مفروضه‌ی هم خطی بودن، عامل تورم واریانس و ضریب تحمل بررسی شد. چون مقادیر کشیدگی و چولگی همه‌ی متغیرها در محدوده ± 2 بود، بنابراین توزیع داده‌های تک متغیری نرمال است. هم‌چنین چون ضریب تحمل کمتر از $0/1$ و مقادیر عامل تورم واریانس برای هر یک از متغیرهای پیش‌بین، پایین‌تر از 10 است، مفروضه مزبور در بین داده‌ها برقرار است. هم‌چنین نمودار پراکندگی واریانس‌های استاندارد شده‌ی خطاها نشان داد که مفروضه‌ی همگنی واریانس در بین داده‌های پژوهش برقرار بود. بدین ترتیب پس از اطمینان از برقراری مفروضه‌ها، برای تحلیل داده‌ها روش تحلیل رگرسیون چند متغیری با رویکرد سلسله مراتبی به کار گرفته شد. در این پژوهش، در مرحله‌ی اول به عنوان متغیر پیش‌بین، سبک‌های دلبستگی و در مرحله‌ی دوم ویژگی‌های شخصیتی وارد معادله پیش‌بینی انتظار از ازدواج شد.

جدول ۲ نتایج رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی را در پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی نشان می‌دهد.

جدول ۲- رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی انتظار از دواج براساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی

انتظار بد بینانه از ازدواج			انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج			انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج			متغیرهای پیش‌بین
β	SE	B	β	SE	B	β	SE	B	
									مرحله‌ی اول (سبک‌های دلبستگی)
-.۱۵۳*	۰/۰۶۷	-۰/۱۳۹	۰/۰۶۷	۰/۱۰۵	۰/۱۰۰	۰/۲۷۵**	۰/۱۱۳	۰/۵۴۲	ایمن
-.۰/۰۳۳	۰/۰۸۴	-۰/۰۳۷	-۰/۱۷۲*	۰/۱۳۳	-۰/۳۱۴	-۰/۱۷۸**	۰/۱۴۳	-۰/۴۲۶	اجتنابی
۰/۱۶۱*	۰/۱۶۱	۰/۱۵۸	-۰/۲۴۰**	۰/۱۲۷	-۰/۳۹۰	-۰/۳۶۷**	۰/۱۳۷	-۰/۷۸۴	دوسوگرا
.۲۳۴)=۸/۶۳، P<۰/۰۰۱ F(۳)			.۲۳۴)=۱۵/۶۸، P<۰/۰۰۱ F(۳)			.۲۳۴)=۶۰/۴۸، P<۰/۰۰۱ F(۳)			
و adjR ² =۰/۰۸۸ R ² =۰/۱۰۰			و adjR ² =۰/۱۵۷ R ² =۰/۱۶۷			و adjR ² =۰/۴۳۰ R ² =۰/۴۳۷			
									مرحله‌ی دوم (ویژگی‌های شخصیتی)
-.۰/۰۱۱	۰/۰۳۱	-۰/۰۰۴	۰/۰۵۱	۰/۰۵۰	۰/۰۳۲	-.۰/۰۰۶	۰/۰۵۳	-۰/۰۰۵	روان رنجور خوبی
-.۰/۱۹۱*	۰/۰۳۶	-۰/۰۸۵	۰/۱۲۶	۰/۰۵۷	۰/۰۹۳	-.۰/۰۵۷	۰/۰۶۱	-۰/۰۵۶	برون‌گرایی
-.۰/۱۱۲	۰/۰۳۴	-۰/۰۶۱	-۰/۰۸۳	۰/۰۵۵	-۰/۰۷۵	-۰/۱۵۴**	۰/۰۵۹	-۰/۱۸۳	گشودگی
-.۰/۱۰۴	۰/۰۳۷	-۰/۰۰۶	۰/۱۸۰**	۰/۰۵۸	۰/۱۷۱	۰/۱۴۹**	۰/۰۶۲	۰/۱۸۵	توافق‌پذیری
۰/۰۶۳	۰/۰۳۲	۰/۰۲۹	-۰/۱۳۸*	۰/۰۰۵	-۰/۱۰۵	۰/۰۴۷	۰/۰۵۴	۰/۰۴۷	وظیفه‌شناسی
.۲۲۹)=۵/۲۷، P<۰/۰۰۱ F(۸) ΔF=۳/۰۳، P=۰/۰۱۱			.۲۲۹)=۸/۳۳، P<۰/۰۰۱ F(۸) ΔF=۳/۴۴، P=۰/۰۰۵			.۲۲۹)=۲۶/۶۴، P<۰/۰۰۱ F(۸) ΔF=۴/۰۱، P=۰/۰۰۱			
و adjR ² =۰/۱۲۶ R ² =۰/۱۵۶ ΔR ² =۰/۰۵۶			و adjR ² =۰/۱۹۸ R ² =۰/۲۲۵ ΔR ² =۰/۰۵۸			و adjR ² =۰/۴۶۴ R ² =۰/۴۸۲ ΔR ² =۰/۰۴۵			

در پاسخ به سؤال اول، بر اساس نتایج جدول ۲ سبک‌های دلبستگی به صورت معنادار انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < 0/01$ ، $F(3/234) = 60/48$ ، ضرایب رگرسیون نشان داد که ضریب رگرسیون بین سبک دلبستگی ایمن و انتظار واقع‌گرایانه مثبت و در سطح $0/01$ معنادار است ($\beta = 0/275$ ، $P < 0/01$). ضریب رگرسیون مربوط به سبک اجتنابی ($P < 0/01$)، $-0/178$ و سبک دلبستگی دوسوگرا ($\beta = -0/367$ ، $P < 0/01$) با انتظار واقع بینانه، منفی و در سطح $0/01$ معنادار بود. مجذور همبستگی چندگانه (R^2) برابر با $0/437$ بود؛ بنابراین سبک‌های دلبستگی $43/7$ درصد از واریانس انتظار واقع بینانه از ازدواج را تبیین می‌کنند.

در پاسخ به سؤال دوم، نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی نیز به صورت معنادار انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < 0/001$)، $F(8/229) = 26/64$ ، بررسی ضرایب رگرسیون نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی گشودگی به صورت منفی ($P < 0/01$)، $-0/154$ و توافق‌پذیری به صورت مثبت ($\beta = 0/149$ ، $P < 0/01$)، در سطح $0/01$ انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. لازم به ذکر است که با ورود ویژگی‌های شخصیتی به معادله، ارزش R^2 به $0/482$ رسید، بنابراین ویژگی‌های شخصیتی به همراه سبک‌های دلبستگی، $48/2$ درصد از واریانس انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. با توجه به این که ارزش تغییرات R^2 (ΔR^2) برابر با $0/045$ بود، بنابراین می‌توان گفت با کنترل سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی $4/5$ درصد واریانس انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجو تبیین می‌کند ($\Delta F = 4/01$ ، $P < 0/01$).

پاسخ به سؤال سوم، نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد سبک‌های دلبستگی به صورت معنادار انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < 0/001$)، $F(3/234) = 15/68$ ، و ارزیابی و ضرایب رگرسیون نشان داد که سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta = -0/172$ ، $P < 0/05$) و سبک دوسوگرا ($P < 0/01$)، $\beta = -0/240$ به صورت منفی و به ترتیب در سطوح معنادار $0/05$ و $0/01$ انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. مجذور همبستگی چندگانه (R^2) برابر با $0/167$ بود. بنابراین سبک‌های دلبستگی، $16/7$ درصد از واریانس انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. در پاسخ به سؤال چهارم، داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی به صورت معنادار انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < 0/001$)، $F(8/229) = 8/33$ ، بررسی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که ویژگی‌های توافق‌پذیری ($\beta = 0/180$ ، $P < 0/01$) به صورت مثبت و وظیفه‌شناسی ($\beta = -0/138$ ، $P < 0/05$) به صورت منفی و به ترتیب در سطوح معناداری $0/01$ و $0/05$ انتظار ایده‌آل‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. با ورود ویژگی‌های شخصیتی به معادله، ارزش R^2 به $0/225$ رسید، بنابراین ویژگی‌های شخصیتی به همراه سبک‌های دلبستگی، $22/5$

درصد از واریانس انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. با توجه به این‌که ارزش تغییرات $R^2(\Delta R^2)$ برابر با ۰/۰۵۸ بود، بنابراین می‌توان گفت با کنترل اثر سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی ۵/۸ درصد واریانس انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را در دختران دانشجو تبیین می‌کنند ($P < ۰/۰۱$ ، $\Delta F = ۳/۴۴$). در پاسخ به سؤال پنجم بر اساس نتایج جدول ۲، سبک‌های دلبستگی به صورت معنادار انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < ۰/۰۱$ ، $F(۳ و ۲۳۴) = ۸/۶۳$). ارزیابی ضرایب رگرسیون نشان داد که سبک دلبستگی ایمن ($P < ۰/۰۵$ ، $\beta = -۰/۱۵۳$) به صورت منفی و سبک دوسوگرا ($P < ۰/۰۵$ ، $\beta = ۰/۱۶۱$) به صورت مثبت در سطح ۰/۰۵ انتظار بدبینانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. مجذور همبستگی چندگانه (R^2) برابر با ۰/۱۰۰ بود. بنابراین سبک‌های دلبستگی ۱۰ درصد از واریانس انتظار بدبینانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. هم‌چنین در پاسخ به سؤال ششم، نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی به صورت معنادار انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($p < ۰/۰۰۱$ ، $F(۸ و ۲۲۹) = ۵/۲۷$). بررسی ضرایب رگرسیون نشان داد که تنها ویژگی برون‌گرایی به صورت منفی و در سطح ۰/۰۵ انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند ($P < ۰/۰۵$ ، $\beta = -۰/۱۹۱$). گفتنی است با ورود ویژگی‌های شخصیتی به معادله، ارزش R^2 به ۰/۱۵۶ رسید، بنابراین ویژگی‌های شخصیتی به همراه سبک‌های دلبستگی ۱۵/۶ درصد از واریانس انتظار بدبینانه از ازدواج را تبیین می‌کنند. با توجه به این‌که ارزش تغییرات $R^2(\Delta R^2)$ برابر با ۰/۰۵۶ بود، بنابراین می‌توان گفت با کنترل اثر سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی ۵/۶ درصد واریانس انتظار بدبینانه از ازدواج را در دختران دانشجو تبیین می‌کنند ($P < ۰/۰۱$ ، $\Delta F = ۳/۰۳$).

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در دختران دانشجو دانشگاه تهران انجام شد. یافته‌ها نشان داد که سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی کنند. در پاسخ به سؤال اول، نتایج حاصل از ضریب رگرسیون (جدول ۲) نشان داد که سبک‌های دلبستگی می‌توانند ۴۳/۷ درصد از واریانس انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را تبیین کنند. سبک دلبستگی ایمن به صورت مثبت و سبک‌های دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی به صورت منفی و معنادار انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های Ozmao & Atik (2010), Mosko et al (2008), quoted by Ashteh & Karami (2019), Campbell et al (2005), Barnett et al (2008), Sharifzadeh (2012), Mostofifar et al (2016), Gharakhani (2016), al (2005) همسو است. در

تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که سبک دلبستگی ایمن دارند، دارای تصویری مثبت از خود هستند و از دیگران توقعات و انتظارات مثبت دارند. این افراد در برقراری روابط صمیمی راحت هستند و به دریافت حمایت از سوی دیگران تمایل نشان می‌دهند (Marcus, 2003, quoted by Nazari, Sahebdel & Asadi, 2010). این پژوهش نشان داد افرادی که دارای سبک دلبستگی ایمن هستند، به احتمال بیشتری از انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج برخوردارند. همچنین افرادی که تصور می‌کنند به درستی از جانب دیگران درک نشده‌اند و دارای کمبود اعتماد به نفس هستند و از این امر که دیگران آنان را ترک کرده و یا به‌طور واقعی دوست نداشته باشند، احساس نگرانی می‌کنند) افراد با سبک دلبستگی نا ایمن دوسوگرا؛ و همین‌طور افرادی که خود را از لحاظ هیجانی سرد و دارای سوءظن تلقی می‌کنند، اعتماد و اتکاء به دیگران را برای خود مشکل می‌بینند و هنگامی که دیگران خیلی با آنان صمیمی می‌شوند احساس نگرانی می‌کنند (افراد دارای سبک دلبستگی نا ایمن اجتنابی)، به نظر می‌رسد، به احتمال بیشتری انتظار واقع‌گرایانه‌ای از ازدواج نداشته باشند. بنابراین می‌توان گفت افرادی که سبک ایمن دارند، با والدین، به ویژه مادر، ارتباط مناسبی برقرار کنند و در زندگی زناشویی انتظار می‌رود بتوانند این سبک را به ارتباط با همسر تسری بدهند و واقعیت‌های زندگی را ببینند و انتظار مناسبی از خود و همسر خود با توجه به شرایط و موقعیت‌شان داشته باشند. این موضوع در مورد سبک‌های اجتنابی و دوسوگرا هم با توجه به ویژگی‌های این دوسبک قابل تبیین است و این افراد به دلیل تعارض‌ها و نا امنی‌هایی که احساس می‌کنند، نمی‌توانند با واقعیت‌های زندگی به خوبی روبرو شوند.

در بررسی سؤال دوم، نتایج به‌دست آمده از ضرایب رگرسیون (جدول ۲) نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند ۴/۵ درصد از واریانس انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را تبیین کنند. از بین ویژگی‌های شخصیتی، گشودگی به صورت منفی و توافق‌پذیری به صورت مثبت و معنادار انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. این یافته را می‌توان با نتایج پژوهش Ghaderi & Souzandehpour (2016) همسو دانست. در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که از ویژگی گشودگی بالا برخوردارند، دارای صفات تخیلی، زیبا پسندی، احساس‌ها، ارزش‌ها، احساس زیبا پسندی، توجه به احساس درونی، پذیرش عقاید جدید و ارزش‌های غیرمتعارف هستند. در این راستا می‌توان به نقش نهاد در نظریه‌ی فروید نیز اشاره کرد. نهاد تابع اصل لذت است و فرد را تحریک می‌کند تا چیزی را موقعی که آن را می‌خواهد، بخواند؛ بدون در نظر گرفتن آنچه هرکس دیگری می‌خواهد (Schultz & Schultz, 1991, translated by Sayf, Sharifi, Aliabadi & Najafizandi, 2018) به عبارت دیگر، نهاد تابع هیچ قید و بندی نیست و ارضای صرف تمایلات و نیازها را می‌طلبد. از سوی دیگر، جامعه و محیط نیز نمی‌تواند پای‌بند نبودن به هیچ اصلی را بپذیرد

(Feist et al, 2001, translated by Seyed Mohammadi, 2018)؛ بنابراین به نظر می‌رسد مسائل جاری زندگی برای افراد با گشودگی بالا کمتر خوشایند باشد و بیشتر دنبال موارد غیرمعارف هستند. در این پژوهش هم رابطه‌ی منفی بین گشودگی و انتظار واقع‌گرایانه مشاهده شد. هم‌چنین افرادی که ویژگی توافقی‌پذیری بالایی دارند دارای صفاتی هم‌چون نوع دوستی و همدردی با دیگران و مشتاق کمک کردن به دیگران هستند و به این‌که دیگران نیز متقابلاً کمک‌کننده هستند، باور دارند. بنابراین انتظار می‌رود این افراد بتوانند با دیگران (در این تحقیق همسر آینده) رابطه‌ی دوستی برقرار کنند و بیشتر پیروی و تبعیت داشته باشند. پژوهش حاضر نیز نشان داد افرادی که ویژگی‌های توافقی‌پذیری بالایی دارند، به احتمال بیشتری از انتظار واقع‌گرایانه از ازدواج برخوردارند.

در پاسخ به سؤال سوم، نتایج حاصل از ضریب رگرسیون (جدول ۲) نشان داد که سبک‌های دلبستگی می‌توانند ۱۶/۷ درصد از واریانس انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را تبیین کنند. از بین سبک‌های دلبستگی، سبک‌های دوسوگرا و اجتنابی به صورت منفی و معنادار انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. در تبیین این یافته می‌توان به ویژگی‌های دو سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی اشاره کرد. افراد دارای سبک دوسوگرا و اجتنابی به دلیل اعتماد نداشتن به دیگران نمی‌توانند به ایده‌آل‌های انتظار از ازدواج مانند انتظار تغییر دادن همسر در آینده و یا انتظار سریع تعارض‌ها و مشکلات فکر کنند و ممکن است این احساس ناامنی به وجود رابطه‌ی منفی این دو سبک با انتظار ایده‌آل گرایانه منجر شده باشد.

در بررسی سؤال چهارم، نتایج جدول ۲ نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند ۵/۸ درصد از واریانس انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را تبیین کنند و از بین ویژگی‌های شخصیتی توافقی‌پذیری به صورت مثبت و وظیفه‌شناسی به صورت منفی و معنادار انتظار ایده‌آل گرایانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. در تبیین این یافته شاید بتوان گفت افراد توافقی‌پذیر چون به دیگران اعتماد می‌کنند و باور دارند که دیگران کمک‌کننده هستند، ممکن است این تصور را داشته باشند که در ازدواج هم می‌توان به ایده‌آل‌ها دست یافت. بنابراین وجود رابطه‌ی مثبت توافقی‌پذیری با انتظار ایده‌آل گرایانه را می‌توان تبیین کرد. هم‌چنین یافته‌ی پژوهش در مورد وجود رابطه‌ی منفی وظیفه‌شناسی و انتظار ایده‌آل گرایانه را می‌توان با بخش فراخود نظریه‌ی فروید همسو دانست. بر این اساس، کودکان آموزش‌های والدین خود را درونی می‌کنند و پاداش‌ها و تنبها توسط خود فرد اعمال می‌شود و کنترل والدین به خودگردانی تبدیل می‌شود. فرد دارای فراخود بالا، هرگاه عملی مخالف با این کد اخلاقی انجام دهد یا حتی فکر انجام آن را داشته باشد، احساس گناه و شرم خواهد داشت (Schults&schultz, 1991, translated by Sayf et al., 2018). بنابراین، افراد وظیفه‌شناس افرادی هستند که در طول رشد یاد می‌گیرند که چگونه با آرزوهایشان کنار بیایند، با وجدان و هدفمند

باشند و هم‌چنین با اراده و مصمم هستند، بنابراین به‌دنبال ایده‌آل‌هایی که ممکن است احتمال وقوع آن‌ها کم باشد، نیستند و بیشتر به این‌که چطور باید به آرزوهایشان برسند فکر و برنامه‌ریزی می‌کنند.

در بررسی سؤال پنجم، نتایج حاصل از ضرایب رگرسیون (جدول ۲) نشان داد که سبک‌های دلبستگی می‌توانند ۱۰ درصد از واریانس انتظار بدبینانه از ازدواج را تبیین کنند. سبک دلبستگی ایمن به صورت منفی و سبک دلبستگی دوسوگرا به صورت مثبت و معنادار انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. این یافته را می‌توان به نوعی با یافته پژوهش‌های (2008, Mosko et al) (2016).Mostofifar 2019), Campbell et al(2005), Gharakhani quoted by Ashteh&Karami, et al (2016), Sharifzadeh (2012), Shams Natanzi (2012) همسو دانست. در تبیین این یافته شاید بتوان گفت افراد دارای سبک ایمن به دلیل ویژگی‌های امنیت و ارتباط مناسب با اطرافیان، کمتر ممکن است نسبت به مسائل بدبین باشند، بنابراین در مورد انتظار از ازدواج هم نتایج پژوهش همین مطلب را تأیید کرد. افراد دوسوگرا هم به دلیل دارا بودن ویژگی‌های اعتماد نکردن به دیگران و احساس سوءظن به افراد، نمی‌توانند دید خوبی به دیگران داشته باشند و حتی انتظار دارند همسرشان به آنان خیانت کند و ازدواج ناکارآمدی داشته باشند. به‌طور کلی می‌توان نتایج این پژوهش در مورد رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و انتظار از ازدواج را در راستای نظریه‌های فروید، بالبی و اینثورث درباره‌ی دلبستگی دانست. به عقیده‌ی فروید، تأمین نیازها به رابطه‌ی عمیق و پایدار منجر می‌شود که شکل‌گیری و شخصیت فرد نقش دارد و بر زندگی آینده‌ی او تأثیر می‌گذارد (Berk, 2007, Mohammadi Seyed by translated, 2018). هم‌چنین بر اساس نظریه‌ی بالبی، دلبستگی نگهدارنده نزدیکی متقابل بین دو فرد در تمام مراحل زندگی است (Pines, 2004) و کیفیت و الگوی دلبستگی در روابط عاشقانه بزرگسالی ممکن است شبیه الگوی دلبستگی فرد در رابطه با والدش باشد. بنابراین تداوم الگوهای اولیه در دوره‌های بعدی به دو روش تبیین می‌شود: ۱- انتظار می‌رود یک رابطه با ثبات بین کودک و مراقب به وجود بیاید که تا بزرگسالی ثابت باقی می‌ماند؛ ۲- رشد مدل‌های ذهنی یا ابزار دلبستگی که خارج از آگاهی فرد اتفاق می‌افتد، می‌تواند رفتارها، افکار و احساسات او را در موقعیت‌های عاشقانه بعدی راهنمایی و هدایت کنند (Ainsworth, 2018, quoted by Berk, 2007, translated by Seyed Mohammadi, 1999). بنابراین با توجه به تبیین هر یک از یافته‌های پژوهش در مورد انواع سبک‌های دلبستگی می‌توان نگرش و عملکرد فرد نسبت به ازدواج را در ارتباط با همسر و انتظار او از ازدواج (واقع‌گرایانه، ایده‌آل‌گرایانه و بدبینانه) در روابط اولیه، عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی جستجو کرد.

در بررسی سؤال ششم، نتایج جدول ۲ نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند ۵/۶ درصد

از واریانس انتظار بدبینانه از ازدواج را تبیین کنند. از بین ویژگی‌های شخصیتی تنها برون‌گرایی به صورت منفی و معنادار انتظار بدبینانه از ازدواج را پیش‌بینی می‌کند. این یافته بر اساس مفهوم علاقه‌ی اجتماعی آدلر قابل تبیین است. بر این اساس، انسان اجتماعی به دنیا می‌آید و به اجتماعی بودن خود علاقه‌مند است. این علاقه اجتماعی در نوع آدمی، فطری و ذاتی است و مانند بسیاری از غرایز فطری دیگر، به تماس داشتن با عالم بیرون و راهنمایی و تربیت نیاز دارد. تماس کودک با خانواده و مدرسه و سرانجام با افراد دیگر جامعه خواهد بود. این تماس‌ها به پرورش حس اجتماعی و آموختن احساس مسئولیت و همکاری منجر می‌شود. بنابراین، احساس برتری جویی فرد که در آغاز، شخصی و فردی بوده، کم‌کم جنبه‌ی اجتماعی پیدا می‌کند و فرد به مصالح اجتماعی و هم‌نوع دوستی می‌اندیشد و کمال خود را در این زمینه‌ها می‌بیند (Feist et al, 2001, translated by Seyed Mohammadi, 2018). بنابراین می‌توان گفت افرادی که ویژگی‌های برون‌گرایی بالایی دارند، دارای ویژگی‌هایی مانند دوست داشتن مردم، ترجیح حضور در گروه‌های بزرگ، با جرأت بودن، فعال بودن و پرحرف بودن هستند. هم‌چنین آنان برانگیختگی جنسی و نیز تحرک را دوست دارند و تمایل دارند که بشاش باشند و همین‌طور سرخوش، با انرژی و خوش بین هم هستند. بنابراین به دلیل احساس سرخوشی و توانایی برقراری ارتباط با دیگران و دوست داشتن دیگران شاید تصور کنند که می‌توانند در شرایط زندگی زناشویی هم همین ویژگی‌ها را اعمال کنند، بنابراین انتظار بدبینانه‌ای نسبت به ازدواج ندارند.

لازم به ذکر است که پژوهشگر در بررسی‌های خود به پژوهش داخلی و خارجی که به رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی با انتظار ایده‌آل گرابانه از ازدواج و نیز رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و انتظار بدبینانه از ازدواج پرداخته باشد دست نیافت. به طور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد سبک‌های دلبستگی بیش از ویژگی‌های شخصیتی انتظار از ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. نظر به این‌که خانواده در شکل‌گیری دلبستگی و شخصیت نقش انکارناپذیری دارد، توجه به انتظارات افراد از ازدواج در تشکیل خانواده و در نظر داشتن عوامل موثر بر افزایش رضایت و سازگاری زناشویی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یکی از عوامل ازدواج‌های ناموفق، انتظارات نادرست افراد نسبت به فرایند ازدواج، روابط زناشویی و انتخاب همسر است. عقاید غیر واقع‌بینانه درباره‌ی ازدواج باعث نارضایتی شدیدی از زندگی زناشویی می‌شود. بنابراین روان‌شناسان و مشاوران در مشاوره‌های پیش از ازدواج (به طور ویژه) می‌توانند با تکیه بر یافته‌های این پژوهش به شناسایی انتظار از ازدواج، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی افراد بپردازند و در تصمیم‌گیری مناسب همسر به آنان یاری رسانند. به این ترتیب می‌توان امیدوار بود که انتخاب همسر با توجه به انتظارات، سبک دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند افراد را

به سوی زندگی زناشویی شاد، پایدار و موفق سوق دهد و از وقوع طلاق که امروزه آمار فزاینده‌ای را نشان می‌دهد، پیشگیری کرد.

از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان گفت: چون پژوهش حاضر در مورد دختران مجرد دانشجوی کارشناسی دانشگاه تهران انجام شده است، لذا تعمیم نتایج به سایر دانشجویان در دانشگاه‌های دیگر باید با احتیاط صورت بگیرد. همچنین بیش از ۵۹ درصد افراد گروه نمونه در رده‌ی سنی ۲۱ تا ۲۵ سال بودند، بنابراین نتایج این پژوهش بیشتر در مورد این افراد صادق است و در تعمیم نتایج به گروه‌های سنی دیگر باید جانب احتیاط رعایت شود. به پژوهشگران آینده پیشنهاد می‌شود متغیرهای این پژوهش را در مورد زوجها انجام دهند تا بتوان انتظار از ازدواج آنان را با هم مقایسه کرد.

References:

- Amani, A. (2003). The effectiveness of group-based cognitive-behavioral therapy on marital satisfaction in women. Master of Science Family Counseling, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran: Iran.(persian)
- Ashteh, K.& Karami, J.(2019). Predicting marital attitude through the personality characteristics, attachment styles and family environment in students .Rooyesh-e-Ravanshenasi,7(11),355-374. (persian)
- Bagby, R.M; Vachon, D.D; Bulmash, E.L; Toneatto, T; Quilty, L.C & Costa, P.(2007).Pathological gambling and five factor model of personality. Personality and Individual Differences, 43 (4),873-880.
- Baghiani moghadam, M.H.; Masoudi Borujeni, D.; Mirzaei Alavijeh, M.& Shahbazi, H. (2011). A survey of the attitudes of the youth toward knowing the future spouse and shared life , Borujen ,Iran. Journal of Health Systems Research, Vol 7, Issue 6,693-701.(persian).
- Barnett,K.L.;Duvall,N.S.;Edwards,K.J.&Lewis Hall,M.E.(2005).Psychological and spiritual predictors of domains of functioning and effectiveness of short- term missionaries.Journal of Psychology and Theology.33(1),27-40.
- Berk, L.E. (2007).Development through the lifespan. Translated by Yahya Seyed Mohammadi (2011). Tehran: Arasbaran .(Persian)
- Bottonari, K. A.; Roberts, J. E.; Kelly, M. A. R.; Kashdan, T. B. & Ciesla, J. A.(2007). A prospective investigation of the impact of attachment style on stress generation among clinically depressed individuals. Behaviour Research and Therapy .45(1), 179-188.
- Campbell,L.;Simpson,J.A.;Boldry,J,&Kashy,D.A.(2005).Perceptions of conflict and support in romantic relationships:The role of attachment anxiety.Journal of Personality and Social Psychology.88,510-531.
- Casad, B.J.;, Salazar, M. M. & Macina, V. (2015). The real versus the Ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of

marriage myths and benevolent Sexism. *Psychology of Women Quarterly*. 39(1),119-129.

- Collins,N.L.&Read,S.J.(1990).Adult attachment,working models and relationship quality in dating couples.*Journal of Personality and Social Psychology*.58(4),644-633.

-Costa,P.T.&McCrae,R.R.(1985).The NEO Personality Inventory Manual.Odessa.FL:Psychological Assessment Resources.

--Delavar, A. (2018). *Research methods in psychology and educational sciences*. Tehran: Virayesh.(Persian)

-Dillon, H. N. (2005). *Family violence and divorce:Effects on marriage expectatjns*.Electronic Theses and Dissertation.East Tennessee state university. <https://dc.etsu.edu/etd>.(available date:2018/5/3).

- Feist,J;Feist,G.J.&Ann Roberts,T.(2001).Theories of personality.Translated by Yahya Seyed Mohammadi(2018).Tehran:Ravan.(Persian)

-Garossifarshi, M.T.(2001).A new approach to personality assessment(Using factor analysis in personality studies). Tabriz:Jamehe Pazhooh.(persian)

-Ghaderi,Z.&Souzandepour,S.R.(2016).Relationship between personality characteristics with spouse selection criteria and attitude and attitude to premarital relationship.Master of Science,Islamic Azad University-Marvdasht Branch.(Persian)

- Gharakhani,H.(2016).The relationship between attachment styles and hope and expectation of marriage among students of Mako Payamenoor university in academic year 1394-95.Master of Science,Urmia University.(Persian)

-Goodwin, I.(2003).The relevance of attachment theory to the philosophy, organization and practice of adult mental health care. *Clinical Psychology Review*. 23(1),35-56.

-Hazan,C.&Shaver,P.R.(1987).Romantic love conceptualized as an attachment process.*Journal of Personality and Social Psychology*.52,511-524.

-Holman T.B. (2001). *Premarital prediction of marital quality or breakup: Research, theory, and prectice*.New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.Rutledge.

-Honarparvaran, N. (2016) Comparing the marital stability and love dimensions among students with traditional and modern marriage. *Journal of Woman and Society*.7, 17-28. (Persian)

-Jebraili,H.;Zademohammadi,A.;Heydari,M.&Habibi,M.(2014).The role of personality traits in mate selection criteria.*Journal of Mental Health*.16(3),233-243.(persian)

-Jones,G.D.&Nelson,E.S.(1996).Expectations of marriage among college students from intact and bit-intact homes.*Journal of Divorce and Remarriage*.26,171-189.

-Kazemipour, S.(2003). The evolution of marriage age women in Iran and demographic factor affecting It. *Journal of Women in Development and Politics(Women's Research)*.Vol 2,3,124-103.(persian)

- Keshavarz, A.; Akbari Amrgha, H.&Melatkhah,N. (2013). Effectiveness of marriage education before marriage change irrational beliefs girls. *Social and Behavioral Sciences*. 84, 520-524.(persian)
- Khamseh, A.(2005). *Premarriage training: A practical guide to young couples*. Tehran: Alzahra University Publication.(persian)
- McCrae,R.R.&Costa,P.(2004).A contemplated revision of the NEO Five- Factor Inventory.*Personality and Differences*.36(3),587-596.
- McNutly, J. (2007). Some married couples will do better by lowering expectations,study finds.National Institute of Mental Health.<http://researchnews.osu/archive/marsatis.htm>.(available date: 2018/5/3).
- Mostofifar, A; Khoshnevis, E. & Taghilu, S. (2016). Predicting marriage expectation based on religious orientation and attachment styles.Third National Conference on Strategies for Development and Promotion of Educational Sciences, Psychology,Counseling and Education in Iran.<http://www.Civilica.com/Paper-PCCONF03-159.html>.(available date:2018/8/8).(persian).
- Mousavi,S.F.&Dahsheiri,G. (2015). The role of expectations and the reality of marital relationship in marital satisfaction of women and men in Tehran. *Journal of Social Psychological Studies of Women*, Vol 13, 2, 93-110. (persian).
- Nazari, A.M.; Sahebdel, H.& Asadi, M.(2010). The relationship between attachment styles and marital instability in married women and men.*Journal of Woman and Family Studies*. Vol. 2, No. 8, 117-128.(persian)
- Nilforushan,P.; Abedi, A.; Navidian, A.& Ahmadi, S.A.(2011). Studying the factor structure, reliability and validity of the marriage expectation scale(MES). *Journal of Behavioral Sciences*. 5(1) 11-19.(persian)
- Ozmen, O. & Atik, G. (2010). Attachment styles and marital adjustment of Turkish married individuals. *Social and Behavioral Sciences*. 5 ,367–371.
- Pakdaman,S.(2004).The relationship between attachment and community seeking in adolescence.*Journal of Psychology Sciences*.3(9),25-47.(persian)
- Park, S.S. (2012). The development of the marital attitudes and expectations scale.Thesis Department of Psychology, Colorado State University,Colorado.
- Pines,A.M.(2004).Adult attachment styles and their relationship to burnout:A preliminary,cross-cultural investigation.*Work and Stress*.18(1),66-80.
- Pourafkari, N.; Anbari Roozbahani, M .& Hakiminia, B.(2013). The relationship between personality characteristics and attitude to marriage;A case study of 18-25 year old female students of Isfahan University. *Social Sciences(Azad Shooshtar)*.21,73-98.(persian)
- Rafiei, A.; Etemadi,A.; Bahrami, F. & Jazayeri, R. (2015). The effect of preparation education for marriage on marital expectations of the under contract girls in Isfahan city. *Journal of Woman and Society*. 6(21), 21-40. (Persian)
- Schultz,D.P.&Schultz,S.A.(1991).The history of modern psychology.Translated by Aliakbar Sayf,Hasanpasha Sharifi,Khadijeh Aliabadi.&Jaafar Najafizand(2018).Tehran:Doran.(persian)

-Shams Natanzi,A.(2012).The effect of attachment and forgiveness styles on marital satisfaction in Masal couples.Master of Science,Payamenoor University of Tehran.(persian)

-Sharifzadeh,Z.(2012).The relationship between anxiety and avoidance attachment styles and religious attitude with attitude marriage and perception of marriage preparation in male and female student of Qom university.Master of Science,Shahid Chamran University of Ahvaz.(persian)

-Shulman,S.;Rosenheim,E.&Knafo,D.(1999).The interface of adolescent and parent marital expectations.American Journal of Family Therapy.27(3),213-222.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی